

УДК 94(38):321.1(4)

**MENUWA, EKERA, WO, RAWAKETA
ЗА ДАНИМИ ТЕКСТУ ТАБЛИЧКИ PY AN 724****MENUWA, EKERA, WO, RAWAKETA
ACCORDING TO THE TEXT OF THE PLATE
PY AN 724****Перещ В. М.,**кандидат історичних наук, доцент,
виконуючий обов'язки доцента кафедри
соціально-гуманітарних та природничих наук,
Університет сучасних знань, (Київ, Україна),
e-mail: Peresch@ukr.net**Pereshch V. M.,**PhD in history, Associate Professor, Acting as the
Associate Professor, of the Department of the Social,
Humanities and natural sciences, The University
of Modern Knowledge (Kyiv, Ukraine),
e-mail: Peresch@ukr.net

На основі свідчень тексту PY An 724 досліджуються питання, пов'язані з фігурантами даного тексту – менувою (menuwa/menua), Ехелавом (ekera,wo) і лавагетом (rawaketa). Автор здійснює спробу визначити місце і роль даних осіб у контексті організації морської експедиції, про яку у розглядуваному документі йде мова. У результаті аналізу джерел і літератури з'ясовано, що менува, Ехелав і лавагет в PY An 724 фігурують у ролі вождів даної експедиції; визначено, що ці три особи в певному відношенні ставляться автором тексту на один рівень.

Ключові слова: menuwa, rawaketa, wanaka, лавагет, Пілос, ахейська Греція, Егеїда, доіоанська Греція, лінійне письмо В, мікенська цивілізація.

The article, based on the testimonies of the text PY An 724, explores the issues associated with the individuals of this text – menuwa, Ekkelaw (ekera,wo) and lawagetas (rawaketa). The author attempts to determine the position and role of these individuals in the context of the organization of the sea expedition, which is referred to in An 724. As a result of the analysis of sources and literature, it was found that in this text menuwa, Ekkelaw and lawagetas appear as leaders of this expedition. It is determined that the author of the text places these three persons in a certain sense at the same level.

Keywords: menuwa, rawaketa, wanaka, Pylos, Achaean Greece, Aegean world, pre-polis Greece, linear B tablets, Mycenaean civilization.

Постановка проблеми. Історичним фундаментом європейської цивілізації справедливо вважається цивілізація античної Греції I тисячоліття до н.е. У свою чергу, культурні, суспільно-політичні, господарські та ін. здобутки класичної Еллади, як показали дослідження, не з'явилися на пустому місці. Їм передували тривалий, багатівіковий процес розвитку крито-мікенських палацових царств, значні досягнення яких й увійшли до скарбниці полісної Греції. Тож, дослідження реалій крито-мікенської доби, яким присвячена дана стаття, є актуальним вже з огляду на те, що воно дозволить нам глибше зрозуміти процес зародження європейської цивілізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науці вже давно визнано, що Ехелав і лавагет, що згадуються в An 724, а також у багатьох інших текстах лінійного письма В, належали до розряду найвпливовіших високопосадовців Пілосської держави. Дослідники, як правило, ідентифікують лавагета з пілоским воєводою – другою особою у державі після ванакта (царя) [5, р. 42; 23, р. 120; 7, с. 217; 1, с. 327; пор.: 18, р. 587 ff.]; погляди ж на роль Ехелаву розходяться: одні вчені вважають

його, власне, самим ванактом [24, р. 454; 11, р. 450–453; 2, с. 130, 144; 19, р. 373; 16, р. 98 ff.], інші ж заперечують таку ідентифікацію, визнаючи його лише надзвичайно впливовою особою [20, р. 216; 8, р. 62; 9, р. 411 ff.; 15, р. 60 ff.; 22, р. 391 ff.]. Загалом же, серед досліджень, пов'язаних із аналізом тексту таблички An 724 необхідно у першу чергу відмітити праці таких учених, як М. Вентріс, Дж. Чадвік, С. Я. Лур'є, О. Ландау, С. Галлаватті, Ж.–Л. Перпіллу, Г. Ф. Полякова, М. Дель Фрео, С. Ніколудіс.

Невирішені раніше проблеми. Роботи вказаних дослідників є досить ґрунтовними і базуються на глибокому аналізі джерел. Однак, тлумачення тексту An 724 і висновки, яких дійшли вказані автори, не є, на нашу думку, повністю переконливими. Тож, базуючись на напрацюваннях цих дослідників, ми ставимо за мету переглянути інтерпретацію тексту An 724, визначити місце і роль пілоських високопосадовців – менуви, Ехелаву і лавагета у контексті даного документа.

Виклад основного матеріалу.

PY An 724

- .1 ro-o-wa, e-re-ta, a-pe-o-te,
- .2 me-nu-wa, a-pe-e-ke, a-re-sa-ni-e [[(VIR) (1)]]
- .3 o-pi-ke-ri-jo-de, ki-ti-ta, o-pe-ro-ta, [[e]]
- .4 e-re-e VIR 1 VIR
- .5 e-ke-ra₂-wo-ne, a-pe-e-ke, a₂-ri-e, [[VIR (1)]]
- .6 o-pe-ro-te, e-re-e VIR 5
- .7 ra-wa-ke-ta, a-pe-e-(ke) [(e) VIR (1)]
- .8 ta-ti-qo-we-u, o [ ] qe- [.] -(jo), VIR 1
- .9 a-ke-re-wa, ki-e-u, o-pe- [ ] (e), a-ri-ja-to VIR 1
- .10 ki-ti-(ta) VIR 1 o-ro-ti-jo, di-qo, a-[
- .11 o-pe-(ro) (.) [ ] , e-ko-si-qe, e-qe-ta, ka-ma[
- .12 e-to-ni-jo, e-nwa-ri-jo VIR 1
- .13 wo-qe-we, [ ] qo-te, ru-ki-ja, a-ko-wo (VIR) [ ]
- .14 ri-jo, o-no (.) e-qo-te VIR (10) [ ]

Roowa – один з населених пунктів Пілосського царства; ereta (οἱ ἑρεταί) – nom. plur. від ὀρέτης (вєсляр); areote (ἀρεόντες) – part. nom. від ἀρεός (інфінітивна форма ἀρεῖναι) (бути відсутнім). Тож, перший рядок ми можемо прочитати наступним чином: «В Roowa вєслярі відсутні».

Терміни akerewa і rijo, що фігурують у дев'ятому і чотирнадцятому рядках відповідно, також згадуються у текстах пілоських табличок Cn 608, Vn 20, Jn 829. Кожна з цих трьох табличок послідовно перераховує частину області Пілоської держави [2, с. 109], серед яких akerewa фігурує на шостому (Cn 608.8, Vn 20.8, Jn 829.9), а rijo – на останньому, дев'ятому, місці (Cn 608.11, Vn 20.11, Jn 829.12). Тобто терміни akerewa і rijo можуть бути надійно ідентифіковані як назви населених пунктів чи округів Пілосського царства.

Що ж стосується woqewe (An 724.13), то зазначимо, що дослідники інтерпретують даний термін також як географічну назву. Хоча woqewe не фігурує у текстах табличок Cn 608, Vn 20,

Јп 829, ідентифікація даного терміну як топоніма підтверджується його появою в ідентичному порядку по відношенню до топонімів аkerewa і rijo в An 610 і рішенням писця залишити незаповненим до кінця 12 рядок у таблиці An 724 і почати нову секцію на наступному рядку з wocewe у паралельній позиції до топонімів goowa, аkerewa і rijo [12, р. 156–157; див. також: 10, р. 81; 17, р. 107, п. 142].

Важливо відмітити, що у тексті таблички An 1, де так само фігурують веслярі (ereta) ми також зустрічаємо топоніми goowa и rijo (An 1.1–3).

PY An 1

- .1 e-re-ta , pe-re-u-ro-na-de , i-jo-te
- .2 ro-o-wa VIR 8
- .3 ri-jo VIR 5
- .4 po-ra-pi VIR 4
- .5 te-ta-ra-ne VIR 6
- .6 a-po-ne-we VIR 7[

vacat x 2

Термін menuwa (інший варіант написання – menua₂), що фігурує на початку другого рядка, зустрічається також у текстах табличок An 218, Qa 1293, Qa 1301.

PY Aq 218

- .1 o-da-a₂ , a-na-ke-e , o-pe-ro-te[
- .2 ri-so-wa , i-je-re-u[ ]VIR 1
- .3 ne-wo-ki-to , i-je[ ]u , da-i-ja-ke-re-u VIR 1
- .4]u-ko , ku-sa-me-ni-jo , me-ta-pa VIR 1
- .5 a-e-ri-qa-(ta)[ ](jo)[ ]o-wi-to-no VIR 1
- .6 a₃-ko-ta , a-da-ra-ti-jo VIR 1
- .7 vacat x 2
- .8 o-da-a₂ , e-ke-jo-to , a-ko-to-no
- .9 pa-ku-ro₂ , de-wi-jo ZE 1
- .10]ka-re-u , e-ko-me-na-ta-o , *34-te ZE 1
- .11] , ke-ki-jo ZE 1
- .12]me-ta , po-ru-da-si-jo ZE 1
- .13]me-nu-a₂ ZE 1
- .14]ma-ra-te-u , a-pu-ka (ZE) 1
- .15 qa-te-wo , i-*65 ZE 1

vacat

side 2

- .1 di-we-si-(po)-(ro)-ti-mi-to-qa-[

PY Qa 1293

](me)-nu-a₂ *189 1

PY Qa 1301

ki-nu-ra , me-nu-a₂ *189 [

Існують різні інтерпретації даного терміну: назва населеного пункту [20, р. 144, 372], особисте ім'я [24, р. 187; 14, р. 82, 172], посада [21, р. 215 sq.]. Якщо слово kinura, що стоїть в Qa 1301 і, можливо, в An 218 [13, р. 167; 21, р. 216, п. 20] перед menua₂, є особистим ім'ям, то menuwa/menua₂, швидше за все, позначає посаду [7, с. 221 слл.]. Точка зору, що під menuwa мається на увазі посада, підтверджується, як ми побачимо далі, й тим, що даний термін фігурує у паралельній позиції до ekerawone (An 724.5) і rawaketa (An 724.7) – найвищих після ванакта (царя) посадових осіб Пилоської держави.

Що стосується areeke, то тут, очевидно, був правий С. Я. Лур'є [4, с. 217; а також див.: 24, р. 187; 10, р. 80; 12, р. 146], який вбачав у даному слові

регулярну гомерівську форму аоріста від ἀφιέναι (П. XII, 221; XXI, 115; XXIII, 841). Необхідно зазначити, що ἀφιέναι – слово, яке у грецькій мові першого тисячоліття до н.е. мало багато значень, серед яких такі, як: «направляти, проголошувати, припиняти, прогнати, застосовувати, розривати, розпускати, звільняти, демобілізувати, виправдовувати, надавати, віддавати».

У розумінні areesianie ми можемо слідувати точці зору С. Ніколудіс, яка вважає, що під даним терміном фігурує особисте ім'я Aresanni–En (acc. sing. від Aresanni–Eus) [17, р. 108–109, п. 148]. Під orikerijode Дж. Чадвік розуміє географічну назву [24, р. 187–188; також: 17, р. 108]. Kitita позначає категорію осіб, що пов'язані з заселенням і обробкою землі [7, с. 222]. Operota (ὀφεῖλοντα) – part. acc. sing. від ὀφεῖλω (бути зобов'язаним, заборгувати); відповідно operote (ὀφεῖλοντες) – part. nom. plur. від того ж слова [4, с. 336; 3, с. 132]. Eree – очевидно, дієслово в інфінітиві, що має спільний корінь з іменником ereta; пізніше – ἐρέσσω або ἐρέτω [пор.: 23, р. 188; 20, р. 419; 7, с. 222].

Термін a₂rie Ж.–Л. Перпіллу пропонує ідентифікувати з ἀλήν (acc. sing. від ἀλιεύς) [21, р. 209–211]. Г. Ф. Полякова ж, погоджуючись з тим, що a₂rie позначає категорію осіб, відкидає необхідність уточнювати значення даного терміна [7, с. 222].

Рядки 2–7 пов'язані з діяльністю менуви, Ехелава і лавагета. Це дозволяє розділити дану частину тексту на три відповідні секції (рядки 2–4, 5–6, 7). Власне, вказані три особи й фігурують на початку кожної секції. Звернемо увагу й на те, що першому фігуранту (menuwa) писець присвятив три рядки тексту, наступному (Ехелаву) – вже менше – два, і лавагету – лише один. В усіх трьох випадках після кожної з трьох вказаних осіб фігурує термін areeke. Ця повторюваність свідчить як про певні смислові подібності, так і відмінності у змісті кожної секції. Так чи інакше, ми можемо чітко прослідкувати три паралельні, по суті, ідентичні смислові конструкції:

- 1) menuwa areeke areesianie VIR 1
- 2) ekerawone areeke a₂rie VIR 1
- 3) rawaketa areeke ... VIR 1

Судячи зі структури тексту, areesianie відіграє по відношенню до menuwa таку ж роль, яку a₂rie відіграє по відношенню до ekerawone. Відповідний термін, очевидно, також стояв й після rawaketa areeke, однак він не зберігся.

У той час, як інформація про лавагета обмежується лише одним рядком, після перших двох конструкцій ми бачимо ще одну конструкцію, яка є спільною для обох: operota (operote) egee VIR 1 (VIR 5) – «зобов'язаний (зобов'язани) бути веслярами, 1 чоловік (5 чоловік)». Відрізняється у даному випадку кількість чоловіків наприкінці і число дісприкетника operota.

Таким чином, у перших двох секціях ми бачимо дві ідентичні, самодостатні конструкції:

- 1) menuwa areeke areesianie VIR 1
- ... operota
- egee VIR 1;

2) eke₂wone aree₂ke a₂rie VIR 1
operote eree VIR 5.

Головна відмінність першої і другої секції зводиться до наявності у першій слів orikerijode kitita перед ore₂ta.

Важливо звернути увагу на те, що слово eke₂wone стоїть у давальному відмінку. Зважаючи ж на вказаний паралелізм в усіх секціях, ми можемо зробити висновок, що menuwa і лавагет також фігурують у давальному відмінку, який у даному випадку співпадає з називним. Враховуючи це, Г. Ф. Полякова пропонує розуміти рядки 2–7 наступним чином: «у (для) menuwa повинен бути у якості весляра 1 чоловік kitita; у (для) Eke₂wone повинні бути у якості веслярів 5 чоловік a₂rie (?); у (для) лавагета повинен бути у якості весляра 1 чоловік». При цьому авторка розуміє під kitita і a₂rie категорії людей, а під menuwa, eke₂wone і rawaketa – осіб, у розпорядження яких ці люди мають надійти [7, с. 222–223].

С. Ніколудіс же наполягає на тому, що menuwa, eke₂wone і лавагет – усі три – фігурують у називному відмінку. Дослідниця при цьому сприймає форму eke₂wone як один з варіантів написання даного імені у номінативі [17, р. 108, п. 146], інтерпретуючи розглядуваний фрагмент тексту наступним чином: menuwa, eke₂wone і rawaketa кожен надіслав (sent) [17, р. 108].

Наведені інтерпретації базуються на серйозних і ґрунтовних напрацюваннях інших мікенологів. Однак, на нашу думку, С. Ніколудіс несправедливо відкидає той факт, що eke₂wone, а, відповідно, й menuwa і лавагет фігурують тут у давальному, а не називному відмінку. Інтерпретація ж Г. Ф. Полякової, як нам здається, певною мірою спрочує і схематизує зміст розглядуваного тексту.

На нашу думку, труднощі тлумачення даного тексту можуть бути усунені, якщо ми відкинемо ті чи інші домисли і прочитаємо текст якомога точніше у граматичному і синтаксичному відношенні:

- 1 У Роові веслярі відсутні;
- 2 менуві надіслав Аресанію, 1 чоловік,
- 3 в orikerijode (топонім) kitita (категорія людей) зобов'язаний
- 4 бути веслярем 1 чоловік;
- 5 Ехелаву надіслав a₂rie, 1 чоловік,
- 6 зобов'язані бути веслярами 5 чоловік;
- 7 лавагету надіслав ..., 1 чоловік.

У разі такої інтерпретації постає питання: хто надіслав менуві Аресанію, Ехелаву – a₂rie, лавагету – особу, ім'я чи категорію якої ми не можемо прочитати? Відповідь очевидна: мова йде або про писця, який є автором даної таблички, або про чиновника, який займався поточними питаннями збору веслярів, або ж про особу, що об'єднувала у собі обидві ці функції.

Очевидно, даний текст був пов'язаний з організацією морської експедиції, для якої держава набирала веслярів. У такому випадку обов'язком писця мав стати звіт про їх набір. Тож, даний текст можна інтерпретувати наступним чином: писець, об'їжджаючи конкретні області Пілоської

держави, звітує про те, скільки чоловік з тієї чи іншої області він, писець, надіслав (aree₂ke) конкретній посадовій особі (менуві, Ехелаву і лавагету), а також вказує, скільки чоловік та чи інша місцевість або ж населений пункт ще зобов'язані надати у розпорядження держави для запланованої експедиції.

Фіксація відсутніх веслярів в An 724 виглядає досить логічно, якщо врахувати, що ця табличка є не єдиним документом, що реєструє підготовку до даної експедиції. Зокрема, слід згадати текст An 610, який реєструє кілька десятків веслярів, що надійшли у розпорядження певних осіб, серед яких ми зустрічаємо й Ехелаву, та текст таблички An 1, де також фігурують веслярі (ereta).

У секції з лавагетом, на відміну від двох попередніх секцій, чомусь не вказано, скільки чоловік зобов'язано бути веслярами. Можна припустити, що п'ять чоловік, які фігурують у секції з eke₂wone мають одночасно відношення і до eke₂wone і до лавагета. Зробити таке припущення, серед іншого, нам дозволяє й той факт, що eke₂wo і лавагет у деяких текстах пілоського архіву, як і в An 724, з'являються поряд (Eg 880/312, Un 718). Якщо ж прийняти ще й точку зору, що під eke₂wo і wanaka фігурує одна і та ж особа, то така зближеність eke₂wo і лавагета стає ще більш очевидною, оскільки wanaka також фігурує у позиції перед лавагетом (Eg 312, Un 219) [6, с. 138 наст.].

Оскільки в тексті згадуються такі терміни, як кама і etonijo (обидва пов'язані зі сферою землекористування), ми можемо припустити, що дана табличка у якійсь мірі пов'язує певні типи землекористування з конкретними повинностями, а саме – з обов'язком тієї чи іншої групи (общини чи іншого колектива) постачати державі на певний, визначений термін веслярів [пор.: 7, с. 223].

У ході нашого дослідження ми дійшли наступних **висновків**. У тексті таблички An 724 мова йде про організацію морської експедиції, для якої держава набирала веслярів. Писець звітує про те, скільки чоловік з тієї чи іншої області він надіслав (aree₂ke) конкретній посадовій особі (менуві, Ехелаву і лавагету), а також вказує, скільки чоловік та чи інша місцевість або ж населений пункт ще зобов'язані надати у розпорядження держави.

У даному тексті лавагет, Ехелав і менува виступають у ролі вождів даної експедиції, у розпорядження яких, так чи інакше, мають надійти веслярі. Ці три особи у даному контексті ставляться автором документа на один рівень. Фігурування Ехелаву поряд з лавагетом не може применшити роль лавагета як військового головнокомандуючого Пілосу, оскільки Ехелав, безперечно, був однією з найвпливовіших посадових осіб у державі, а можливо, навіть, і царем. Однак фігурування поряд з ними ще й менуви дозволяє нам сприймати лавагета лише як одного з вождів пілоської армії. Менува ж, у свою чергу, може розцінюватися як посадова особа, що займала одну з керівних позицій у морських збройних силах Пілосу.

Однак, у якій мірі масштабною була роль менуви у цій сфері ми відповісти не можемо з огляду на недостатню кількість свідчень.

Що ж стосується **перспектив подальших досліджень** термінів $me\mu\omega$, $e\kappa\epsilon\alpha_2\omega$ і $rawaketa$, то вони можуть бути пов'язані з подальшим, комплексним аналізом усіх текстів лінійного письма В, у яких дані терміни зустрічаються.

Список використаних джерел

1. Андреев, ЮВ., 1989. 'Крито-микенский мир', *История древнего мира. Ранняя древность*, М., с.312–331. // Андреев, ЮВ., 1989. 'Krito-mikenskiy mir (The Cretan-Mycenaean World)', *Istoria drevnego mira. Rannaja drevnost'*, М., с.312–331.
2. Бартошек, А., 1991. 'Златообильные Микены', М., 352 с. // Bartonek, A., 1991. 'Zlatoobil'nye Mikeny (The gold-rich Mycenaean)', М., 352 s.
3. Казанскене, ВП., Казанский, НН., 1986. 'Предметно-понятийный словарь греческого языка. Крито-микенский период', Л., 208 с. // Kazanskene, VP, Kazanskiy, NN, 1986. 'Predmetno-pon'atijnyj slovar' grecheskogo jazyka Krito-mikenskiy period (Subject-conceptual dictionary of the Greek language. Crete – Mycenaean period)', Л., 208 s.
4. Лурье, СЯ., 1957. 'Язык и культура микенской Греции', М.; Л., 404 с. // Lur'e, SJ., 1957. 'Jazyk i kul'tura mikenskoj Grecii (The language and culture of Mycenaean Greece)', М.; Л., 404 s.
5. Перещ, ВМ., 2014. 'Право користування землею категорії «temenos» у микенській Греції', *Журнал східноєвропейського права*, №5, с.41–48. // Pereshch, VM., 2014. 'Pravo korystuvannya zemleju kategoriji «temenos» u mikens'kij Greciji (The right of using the land of the category «temenos» in Mycenaean Greece)', *Zhurnal skhidnoevropejs'kogo prava*, №5, s.41–48.
6. Перещ, ВМ., 2019. 'Пілоський Ехелав (за даними текстів лінійного письма В)', *Гілея*, Вип.141 (№2), с.138–141. // Pereshch, VM., 2019. 'Pilos'kyj Ekhelav (za danymy tekstiv linijnogo pys'ma B) (The Pylian 'Ekhelav' (according to the linear B))', *Gileja*, 141 (№2), s.138–141.
7. Полякова, ГФ., 1978. 'Социально-политическая структура пилосского общества (по данным линейного письма В)', М., 272 с. // Pol'akova, GF., 1978. 'Sotsyal'no-politicheskaja struktura piloskogo obshchestva (po dannym linejnogo pis'ma B) (Socio-political structure of Pylian society (according to the linear B))', М., 272 s.
8. Carlier, P., 1984. 'La royauté en Grèce avant Alexandre', Strasbourg, 562 p.
9. Carlier, P., 1998. 'wa-na-ka derechef. Nouvelles réflexions sur la royautés mycéniennes', *BCH*, 122, p.411–415.
10. Chadwick, J., 1987. 'The Muster of the Pylian Fleet', In *Tractata Mycenaea. Proceedings of the Eighth International Colloquium on Mycenaean Studies, held in Ohrid (15–20 September 1985)*, ed. P. Ilievski and L. Crepajac, Skopje: *Macedonian Academy of Sciences and Arts – Skopje*, p.75–84.
11. Chadwick, J., 1975. 'Who was E-ke-ra₂-wo?', *Le monde grec: pensée, littérature, histoire, documents. Hommages à Claire Préaux*, ed Bingen J., Cambier G., Nachtergael G., Brussels, p.450–453.
12. Del Frio, M., 2006. 'La Tablette An 724 de Pylos', *Minos*, 33–38, p.143–171.
13. Gallavotti, C., 1961. 'Note sul lessico miceneo', *RFIC*, 39, p.160–179.
14. Landau, O., 1958. 'Mykenisch-griechische Personennamen', Göteborg: *Almqvist & Wiksell*, 305 s.
15. Lejeune, M., 1973. 'Ledossiersa-ra-pe-daduscribe 24 dePylos', *Minos*, 14, p.60–76.
16. Nakassis, D., 2006. 'The Individual and the Mycenaean State: Agency and Prosopography in the Linear B Texts from Pylos', PhD Dissertation, *University of Texas at Austin*, 629 p.
17. Nikoloudis, S., 2006. 'The rawaketa, Ministerial Authority and Mycenaean Cultural Identity', PhD Dissertation, *University of Texas at Austin*, 280 p.
18. Nikoloudis, S., 2006. 'The role of the ra-wa-ke-ta. Insights from PY Un 718', *Sacconi A., Del Frio M., Godart L., Negri M. (eds). Colloquium Romanum: Atti del XII Colloquio Internazionale di Micenologia*, vol. II, Roma, p.587–594.

19. Palaima, ThG., 1999. 'Mycenaean Militarism from a Textual Perspective. Onomastics in Context: lawos, damos, klewos', *Polemos. Le context guerrier en Égée à l'Âge du Bronze*, Actes de la 7e Rencontre égéenne internationale, Université de Liège, 14–17 avril 1998. *Aegaeum* 19, p.367–379.

20. Palmer, L., 1963. 'The Interpretation of Mycenaean Greek Texts', Oxford: *Clarendon Press*; Toronto: *Oxford University Press*, XVI, 488 p.

21. Perpillou, J.-L., 1968. 'La tablette PY An 724 et la flotte pylienne', *Minos*, 9, p.205–218.

22. Petrakis, VP., 2008. 'E-ke-ra₂-wo ≠ wa-na-ka: the Implications of a Probable non-Identification for Pylian Feasting and Politics', *Dais. The Aegean Feast*, p.391–401.

23. Ventris, M., Chadwick J., 1956. 'Documents in Mycenaean Greek', Cambridge: *Cambridge University Press*, 622 p.

24. Ventris, M., Chadwick J., 1973. 'Documents in Mycenaean Greek', 2nd ed., Cambridge: *Cambridge University Press*, 484 p.

* * *